

Abonnement pour un an

350 Piastres

Edition spéciale. 500ptrs.

Adresse :

« Idjtihad » Constantinople

Téléph. St. 865

XXIII éme ANNÉE

1 Décembre 1927, No 241

اجتهاد

علمی، ادبی، اقتصادی، صناعی، صحفی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [24] نسخہ

تور کیا ایچون 2 بچق، خار ج ایچون
3 بچق، اعلا کاغذ لیسی 5 لیرادر،

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد ٹہوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی اوچنچی سنہ

نومرو ۱-۲۴۱ کانون اول ۹۲۷

اندیشه ایتمه‌نه اصلا محل یوقدر . چونکه اسکی شکل کوزللیکنی شمدی روح کوزللیکنه تحویل ایتیش و بونی معرفت و ظرافتله سوسله مشدر .

تورك قادینی بویانماقدن و صنعی تزیینادن کوره‌نك الجاسی ایلهمع التأسف کندینی آلامیوز . اسپوره کلنججه ، اکر ته‌نیس ، بدییی رقصلر ، اسوچه جیمناستیتی کبی ، کوزللیکی ادامیه خادم جنسندن ایسه ، اسپوره وجودك تعضو و تموی و فضله ثمن پیدا ایتمه‌مه‌سی ایچون حتی ازوملیدر . فقط هر شیده اعتدالدن فضله‌سی مضر اولدینی کبی جسمانی تربیه حدینی تجاوز ایدن اسپورلده تاثیر مضر اولور . کذا یالکز چهره کوزللیکی ، وجود تناسبی اولماینجه ، برایشه یارماز . بونلر بربرینك متممی در .

ایشته تورك قادینك کوزللیکی حقنده دوشوندکرم بوندن عبارت

ع.ع.ع.ع.ع.

کورولور . ظرافت ایچون وجود تناسبنك و سبجیه‌نك یاردیمی لازمدر .

بو ایکی نقطه‌ده طبیعت قالدینه ارککدن ده‌ها زیاده مساعد بولنور . قادینك نازك یاییسی هر تأثیری چابوق قاپار و چابوق غیب ایدر . بر قالدین چهره‌سندله ، کوزل بر حسی افاده ایدن شینك ارکک چهره‌سندله اضطراب افاده ایتمه‌سی قابلدر . قالدین ده‌ها رقیقدر . اك اوافق هوس روزکاری ایله کیلیر . روح بو معنیدار چهره‌اوزرندن بوموشاق و سوسلی طالع‌لرله قایار . چهره درحال سکونت بولور و آینه کبی دومدوز اولور .

بتون بو سویله دکلمدن خلاصه اوله‌زق شونی چیقارمق قابلدرکه هر ملتك کندینه مخصوص اوصافی حائز کوزلی واردر . بونارک یکدیگرله مقایسه‌سی باشقا بر مسئله‌در و صرف ذوق ایشیدر . کوزل و ظریف آیری آیری شیلردر . بونلری بربرینه قاریشیدر ماملیدر . بوکون تورك قادینك اسکی کوزللیکنی غائب ایتکدن

معری (ابوالعلا) Maaari

بو وادیده ده‌ها اول کلن شعرايه تفوق ایتدی . بوجهتی ایلریده (سقط‌الزند = شراره) نامنده کی دیوانتی تدقیق ایدر ایکن کوسترمکه چالیشه جنز .

(معری) حسن سیرت و اخلاق فاضله‌یه‌بك یوکسك پر نمونه تشکیل ایدر . منور فکیرلری و بارلاق شعرلری ایله خلقك افکارینی تنویره ، عرب لسان و ادب‌باتنك اعتلاسنه خدمت ایتدی . اعمی و یتیم ایکن یورولماز بر سعی ، ییلماز بر غیرت ایله بیوک بر فیلسوف ، امثال‌سز بر ادیب و شاعر اولدی . اعمی اولسه‌یدی بلکه ده‌بیوک خارقلر کوستیر و انسانیتیه ده‌ها زیاده خدمت ایدردی . (جنکیز خان)ك حیاتی بشریتیه لاقلا بش میلیون انسان محویتیه مال اولش ایدی . حال‌بوکه (معری) انسانی دکل ، حیوانی بیله اینجتمه‌مك طرفداری اوله‌رق یاشادی و حقیقهٔ اینجتمدی . حیاتی علمه وقف ایتدی و بو

(ابوالعلا) یکریمی یاشنه قدر حیاتی تحصیل ایله کچیردی . زمانك علوم و فنونی ، بالخاصه علوم لسانیه و ادبیه کندیسنه اوقونوردی . اوقونان شیلری بردفعه‌ده ازبر ایدردی . یکریمی یاشندن سوکره کیمسه‌دن درس آلمادیغنی کندیسی سویله یور . اون دوت یاشنده ایکن طالع‌سزلیکنه مشفق باباسنك وفاتی انضمام ایتدی . بو صره‌ده زواللی اعمانك کندی باباسنك مزاری اوزرنده بر مرثیه اوقودییغنی کوروروز . مرثیه حس و تأثرک منتها‌سندله اولمق لازم ایکن بونده آجی تأثرات ، آغلادیجی حزن و الم یوقدر . یالکز لفظه صنعت واردر . احتمالکه بر جهتدن چو جقلق و تجربه‌سزك ، دیگر جهتدن لسانده کی قدرتی کوسترمك ایسته‌مه‌سی هوسی بو کوچك فیلولوغك مرثیه‌سنه آغلادیجی حسلر و یرمکه مانع اولدی . حال‌بوکه (ابوالعلا) ده‌ها سوکره یازدیغنی مرثیه‌لر ایله

شرابی الله تقرب وسيله سی عد ایدرلر . زده ایسه اونی
ایچن یوز دکنکیر . حال بوکه دکنک یرینه قلیج قولانسه لر
ینه خلق اونی ایچمکدن واز کچمزلر .

۵ — اولوم بکا عارض اولدقدن صوکره جسدیی تکریم
ایتمک . چونکه جسدده بر صریت یوقدر . جسدک صحتی دوام
ایتدکجه . انسانک اوزرنده کی کوزل البسه کی - قیمت ورواجی
اولور . روئک مفارقتی ایله شعله بشاشت سونجه اونک قیمت
ورواجی قالمز . جسدی بوزولوب قوقدن اول طوبراغه کومک .
چونکه جسد حیات حرارتی ایله قائمدر . او حرارت کیدرایسه
بوزولوب قوققه محکوم اولور . نائل اولدینی سعادتدن دولایی
کیمسه یه غبطه ایتمک . زمان نمر ، سما ، اسد ییلدیزلرینی
بیله صاغ براقایه جقدر .

۶ — دیندار او آدمه دیرلرکه فناقلره دشمن کیلیر .
چرکین شیلر ایله کندیسسی آره سنده سپرلر وضع ایدر .

۷ — سکا طوغری یولی کوسترن عقل دیورکه دشمنه
قارش کله صرسه ک اونکله خوش کچن . جانیک الی کسمکه موفق
اوله ماز ایسه ک اولی اوپده جانیک دیوارینک ییقله سنی بکله .
زمان فرستلر ایجاد ایدر . عقلی انسان او فرصتدن مستفید
اولور . ای آدم اوغلی ! بتون کائنات تسلیم ایدیورکه سن
طالمسک . قدرتی زماننده ظلم ایدندن ده فنا کیمسه واری در؟
۸ — حضرت موسی خلق دینه دعوت ایتدی کیتدی .
صوکره حضرت عیسی کلدی . دهاصوکره حضرت محمد بش نماز ایله
خلقه پیغمبر ارسال اولندی . بونلردن باشقه بر دین کله جکی
سویلندی . خلق دون ، یارین دیبه بکلدیلر . بوکا قارش بن
نه دیبه ییم ؟ محالی سویلر ایسه م سسیمی یوکسلیتورم . طوغری یی
سویلیه جک اولور ایسه م سسیمی قیصیورم .

دعا موسی فزال وقام عیسی وجاه محمد بصلاة خمس
وقیل یچی دین غیر هذا واودی الناس بین غدوامس
اذا قلت المحال رفعت صوتی وان قلت الیقین اطلت همسی
۹ — راهبرک ظاهرلرینه آلدانه . اونلرک حقیقتلرینی
آراسدک هرکس کی آلتون وکوش آره سنده قوشدقلرینی
کوررسک .

۱۰ — زده دیدیلرکه حکیم (ویا قدیم) بر یارادانز واردر .
زده دیدک که طوغری سسویلیورسک . زده بونی دیوروز .
فقط سز اونی مکانسز ، زمانسز زعم ایتدیک . او حالده بو
سوزلرک ضمنی معنایی واردر . آچیقه قونوشه م «عقلمز یوقدر»
دیگرده بر مشکل ایشک ایچندن چیقام :

قالوا انا خالق قدیم قلنا صدقم انما نقول
زعمتمه بلا مکان ولا زمان الا فقولوا
هذا کلام له خبی معناه لیست لنا عقول

۱۱ — بیوک کناهلری ارتکاب ایدنلر او فعللری اجراه
جبور اوله رق یارادلشلر ایسه اولری جزایه چارمق ظلمه صایلممازی؟

علمی معاصرلریله اخلافه میراث برآقدی .

(ابوالعلا) باباسنک وفاتندن صوکره داییلرندن
باشقه هیچ بر کیمسه دن معاونت قبول ایتدی . علمی ،
شعری قازانجه آلت اتخاذا ایله مدی . حر ، عقیف ، نزه
یاشادی . یوزلرجه طلبه یه درس ویردی . تاریخ حیاتی
صره سیله بونلری کویسترکه چالیشه جغز .

شمذیلک طوبتدیغمز اصول دائره سنده (معری) نک
اشعارینی ترجمه یه دوام ایده جک . بو اشعاری (لزومیات
= مقید قافیه لر) نامنده کی دیوانندن آلیورز . (سقط
الزند = شراره) دیواننک بالذات (معری) طرفندن
شرحی وار ایکن (لزومیات) ک شرحی بولامدق .
احتمال که تأویلی مشکل بر طاقم اشعاری حاوی اولدینی
ایچون بودیوانی نه کندیسسی ، نه ده باشقه سی شرح ایتک
ایسته مامشدر . بناءً علیه او شعرلری آکلایه سیله یکمز
شکلده ترجمه ایدیورز . فضله یز اشغال ایتامک ایچون
بعض شعرلرک یالکیز ترجمه سیله اکتفا ایتدک . بعضلرینک
ایسه - نمونه اولمق اوزره - اصلینی ده آلدق . عربجه یه
وقوفی اولان ذواتک بوندن ممنون اوله جقنرینی امیدایدرز .
(ابوالعلا) نک عقیده سی حقنده بوندن اولکی مقاله مزده
کافی ایضاحات ویرلشدر . بوراده تکرار ایتک عبث
صاییلر .

(معری) نک شعرلرندن :

۱ — ارض بزی کندی محصولاتی ایله بسلر ، صوکره
بزی بر . عجب بو یاپدینی شیده انصاف ، عدالت واری در؟
۲ — روح اویله دقیق بر شی درکه عقل اونی ادراک
ایده مدیکی کی جسمک تره سنده بولوندیغی ده بیله من .

۳ — انسانلری هرج و مرجده کوردم : کیمی معتزله دن ،
کیمی مرجیلردن .. پادشاهلری ذوق ووصفا ایله .. مأمورلر
تحصیلدارلق ایله .. آسملری سرقی حرام اولان ماللری چالمق
وکیفرلرینه باققله کینیرلر . سرچه شاهینه ، تلکی آرسلا نه امیر
کیلمش . عجب دنیاده حق وارمیدرکه فنار ایله آرانسین؟

۴ — الله مزده وسائر شیلرده اختلافه دوشدک . بز
جعه کونی طانیرز . موسایه تابع اولانلر جمعه ایرتسنی طانیرلر .
خرستیانلرک کونی بازاردر . عجب دیگر کونلری - یوم مخصوص
اوله رق - طایان مذهبی ، مذهبسز ملتلر وارمیدر؟ خرستیانلر

فلا تأمل من الدنيا صلاحاً فذاك هو الذي لا يستطاع
۲۱ — هرکیم سویله کاریمی تأمل ایدر ایسه خلقک
اسرارینی دائماً اورته یه دوکن جمله لر کورر :

ومن تأمل اقوالی رای جلالاً یظل فیهن سرالناس مشروحاً
۲۲ — بر طاقم آدملا (ابوالوفا = وفا کار) کنیه سنی
طاقینر لر . حال بوکه بز وفا کارلقدن هیچ بر اثر کورمدک :
یتکنی ابوالوفا رجال ماوجدنا الوفاء الاطریحاً

۲۳ — خیر وصلاحه دعوت ایدنه عقلمک ایردیقدر
تابع اوله جنم . عقلمدن باشقه هیچ بر رهبر وامام طایمیه روق
بودنیادن کوچوب کیده جکم :

ساتیع من بدعوالی الخیر جاهداً وار حل عنهاما مای سوی عقلی
۲۴ — دیانلرنده بر طاقم شیرل آرقه سنده کیزلندیلر .
اونلرک دینلری آنجق زندقلرک دینی در . یالانلرینی طوغری
دیه قبول ایدر ایسه ک عقلی یالانجی چیقارمش اوله جنم . حال بوکه
عقله حرمت ایتک، عقله ایناعق بالمطبع دهها طوغریدر :

تستروا بأمر فی دیانتهم وانما دینهم دین الزنادیق
نکذب العقل فی تصدیق کاذبهم والعقل اولی باکرام وتصدیق
۲۵ — منقرض اولان ، بر اثر بر اقایان (جدیس)
(و-ط-م) حقنده « بونلر نه ایدیلر » دیه نصل صورولور ایسه
بر کون کله جکدرکه حج ، مکه ندره؟ دیه صوروله جقدر .

سیسأل قوم ما الحیج و مکه کما قال قوم ما جدیس وماطمم
۲۶ — پیغمبر لر طرفندن سویله نن سوزلری طوغری ظن
ایتمه . لیکن ساخته سوزلردرکه اونلری تسطیر ایتدیلر . خلق
راحت ایچنده کوزل کوزل یاشایورلردی . محال شیرل صوفقله
اوراحت ورفاهی بولاندریدیلر :

ولا تحسب مقال الرسل حقاً ولكن قول زور سطروه
وكان الناس فی عیش رغید فجأوا بالحال فکدروه
۲۷ — درایتل وحکیم بر آدم عقل و حکمت ایله دوشو-
نه جک اولور ایسه شریعتلره اهمیت و برض و اوکا حرمت ایتمز :

اذا رجع الحسیف الی جاه تهاون بالشرائع وازدراها
۲۸ — بالخاصه اسلام دیننه تعریض صددنده :

« باطل تلاوت ایتدیلر . قلیچ بیله دیلر . طوغری یاپدق
دیدیلر . سزده اوت دیدیکز . بو غفلتدن او یانکیز . اونلرک
سوزلری ضعیف اساسلره مستنددر . »

تاروا باطلاً وجلوا صارماً وقالوا صدقنا فقلتم نم
افیقوا فان احادیثهم ضعاف القواعد والمدغم

۲۹ — حضرت پیغمبره تعریض صددنده :
« حضرت محمد پیغمبر کوندردلرکی ایچون شهابلرک بر کون
رجوم (طاشلامغه مخصوص شیرل) قیلندیفنه اصلا قائل دکم » :

ولست اقول ان الشهب يوماً لبعث محمد جعلت رجوما
۳۰ — قرآن دهکی میراث اصولنه اعتراض صددنده :
« انسان اوله شاشیر بیورکه کیمه تابع اوله جغی بیله میور .

۱۲ — مسلمانلر خطا ایتدیلر . خرسستیانلر هدایت
بولدیلر . یهودیلر حیرته دوشدیلر . مجوسیلر ضلالته اوغرادیلر .
دنیا خلقی ایکی قسمدر : یا عقللیدر ، دینسزدر . یا دینداردر ،
عقلسزدر :

هفت الحنیفه والنصاری ما اهدت
یهود حارت والمجوس مضلله
انسان اهل الارض ذو عقل بلا
دین و آخر دین لا عقل له

۱۳ — شیخ افندی کندی حسابنه خسیس منققلر
تأمیننه قوشدینی حالده منبره چیقوب خلقه قورقوب حساب کونی
تعریفه قاتیشیر . احتمال که قیامت قویه جفته معتقد دکلدرد . فقط
خلقه اونک دهشتنی شرح وایضاح ایدر . ضلالت چوجق ،
کنج ، اختیار بتون انسانلری قایلدمشدر . شمدی یه قدر یانکیز
شهرلرک اولولری دیر لسه طاغ ، اووه بتون دنیا یی طولندوره .
جقلرنده شبهه ایتمه . ذکا ودها اربابنک سوزلرینی دیکلیرک کچین .
جاهل و بالانجی غانلرک سوزلرینه آلدانه .

۱۴ — زماندا شلرک کی سنده خسیس اول . احق
وبدلا کی کورون . چونکه زمان احق و بودالادر . فنا بر
خلق . . . آرسلان یاوروسی آرسلانی ، آرسلان ده یاوروسی
بوغقله مشغول . مرد بر کیمسه یه ایملک ایتک ایستر ایسه ک
او ایملکی ده اول کندی نفسکه ایت .

۱۵ — بکا ابوالعلا (یوکسیلیجی) نامی ویرلدی .
بوسمه یالاندر . طوغریسی بکا ابوالنزل (ایشیجی) دیناملی ایدی :
دعیت ابوالعلاء وذاك مین ولكن الصحیح ابوالنزل

۱۶ — یکی اولنلره آغلایورز . چونکه یکی اولمشلردر .
اسکیدن اولنلره ایسه آغلایان یوقدر . اولر اونودولمشلردر .
۱۷ — اولومدن قور تولق ایسترسه ک دنیا یه کله . زیر
حیات اولومک مرد یونیدر :

ان شئت ان تکفی الحما فلا تعش
هذه الحیاة الی المیة سلم

۱۸ — حضرت آدم ایله افعالی ، ایکی قیزی غیر مشروع
صمورنده ایکی اوغلنه اولندیرمسنی خاطر لادیغمزده خلقک بر
فحشکارک نسل اولدیفنی ، بتون انسانلرک زنا عنصرندن توره-
دکلرینی آکلارز :

اذا ما ذکرنا آدمأ وفعاله وتزویجه بنتیه لابنیة فی الحنا
علمنا بأن الخلق من نسل فاجر وان جمیع الناس من عنصر الزنا
۱۹ — دین ، کفر ، سویله نیر خبرلر ، اوقونور

قرآن ، تورات ، انجیل . هی عصرده باطیل (وخرافات) دین
اتخاذ اولنور . عجبا حقیقت ایله تفرد ایده جک بر عصر کلیمه جکمی ؟
دین و کفر و انیاء تقال و فر قان نیص و تورات و انجیل
فی کل جیل باطیل یدان یها فهل تفرد یوماً بالهدی جیل

۲۰ — دنیادن صلاح امید ایتمه . هیچ ممکن اولیمه جق
شی اشته بودر :

حیران انت فای الناس تنبع تجری الحظوظ وکل جاهل طبع
والام بالسدس عادت وهی اراف من بنت لها النصف او عرس لها الربع
زکی مغاض

قسمت بر عدالتله مقید دکدر . هر کس طبعنده مستقر اولان
جهالت ایله کجینیر . قیز میراندن نصف ، زوجه ایسه ربع آله .
بیلور . حال بوکه اولردن دهها شفتکار اولان والدهیه یالکز
سدس دوشیور .

عمرانی و حیاتی ستون :

محکماتر ده شکر برهالیانی

آوروپاده بر کیلو شکری ۲۰ غروش یئرلرکن بز ۵۰ غروش ییورز .

فضله اولان بر مالی کله جک سنه ایچون محافظه ایتک
عالمیرینه در . زیرا ارضیه سی ، سیغورطه سی ، فائضی
فضله طوتمقددر . بو اعتبارله هر کس مالی آلدن چیقارمغه
چالشمقددر . آوروپا بورسه لری فی حقیقیدن یا اوچ بونط
آشاغی کلمکده ویا اوچ بونط یوقاری کلمکده در . حالبوکه اوچ
دولارا و توزلش ساتیمه فیر لایان شکر بو کون (۲۰۸۳) ددر .
پیا سنک بر انکیزه قدر سقوط ایتک احتمالی موجود
بولمقددر . بوندن ایکی هفته اول شکر تاجر لرینه
هامبورغدن کلن مکتوبلر ده ، (بز مالزی بادهوا ویرمه یز
دیهن فابریقه طورلرک ماللرند بر هفته ظرفنده (۵٪)
یاقین بر تنزیلات یابدقاری آکلا شلمشدر .

آوروپایه نسبتاً جهانه الک آز شکر صرف ایدن
تورکیه در . بونک اثباتی جهانه بر میلیار ایکی یوز میلیون
نفوسه ۲۴ میلیون طون شکر صرف اولنمیسدر . جهانه
شکر بر میلیار ایکی یوز میلیون نفوسه ۲۴ میلیون طون شکر
صرف ایدلایکی حالده تورکیه نک ۱۴ میلیون نفوس اعتباریه
۱۳ بیک واغون شکر صرف ایتمی لازمدر .

حالبوکه تورکیه نک بو کون شکر صرفیاتی (۶۵۰۰)
واغوندر که جهانه نسبتاً ۵٪ نسبتده دیمکدر . بونک
سبیلری بروجه آتی اوله رق خلاصه ایدلمکده در :

۱ — آوروپا بر کیلو شکری ۲۰ غروش ییرسه بز
۵۰ غروش ییورز .

۲ — تورکیه ده فضله سیله اوزوم ، انجیر ینیلیورکه

کچن نسخه مزده (ملیت) و (اقدام) رفیقلمزک بو
خصوصده کی نافع نشریاتندن بحث و بونک تفصیلاتی ویرمه یی
وعد ایتشدک . و عدمزی اجرا و وثائق بو ایچی یوی رفیقلمزدن
اقتباس ایدیورز .

ملیت رفیقلمز شو سطرلری یازیور :

«مالیه وکیلی شکری بکک واقع اولان تکلیفی اوزرینه
اعضالز اداره نک معاملاتی مجلس اداره سز تدویر ایده بیله جکی
مطالعه سنی سرد ایله مشلردر . مع مافیه هنوز بو بایده قطعی بر
قرار ویرلمشدر .

مالیه وکالتی معافلی انحصار اداره سنک الفاسی ایچون تموز
آنی بکلمکه محل اولادینی قناعتنده بولونمقددر . دیگر طرفدن
آلدیقمز معلوماته کوره مبعوثمزدن بعضی یاری شکر و پترول
انحصار اداره لرینک وضعیت حاضرله لر حقیقه بر تقرر بر احضار
ایتمکده درلر . مبعوثلریمز ، بونقر برله انحصار اداره سنک یالکز
بر رسم جبات ایتکدن عبارت اولان وظیفه سنک رسو مانجه
ایفا ایدیله حکنه قانع بولونمقددرلر . تقریر صاحب لری بالخاصه
کچن سه رو یسلردن ساتون آلتوب قارص و جوارنده باقسزاق
یوزندن بانان شکرلر ایله مقداری مهم بر یکونه باغ اولان
پترول ضایعاتی اوزرینه مالیه وکالتنک نظردقتی جلب ایده جکدر .
مدافعه ملیه وکالتی ، هر کون مقدارندن مهم بر قسمی ضایع
ایدن بیزین تشکله لرینی قبول ایده میه جکینی اخیراً انحصار اداره سنه
بیلدیرمشد .

اقدام شونلری علاوه ایدیور :

آوروپادن استانبوله کلن صوک راپورلر جهان پیاسه -
سند شکرک ۱,۳۰۰,۰۰۰ طون اولدیغنی کوسترمکده در .
آوروپادولت لرنندن شکر استحصال ایدنلر فیثا لرنندن قیرماقی
ایچون صوک درجه غیرت ایتمکده درلر . حالبوکه لرومندن